

Miljøverndepartementet
postboks 8013 Dep

0030 OSLO

OPPVEKST- OG
KULTURETATEN

Dykkar ref.

Vår ref.
2002001307-5

Arkiv
256/

Dato:
27.06.2002

**UTTALE TIL HØYRING AV NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID -
UTFORDRINGER I EIN NY KULTURMINNEPOLITIKK.**

Vedlagt fylgjer utskrift av sak 53/2002 og uttale til NOU 2002:1 Fortid former framtid. Saka var oppe til handsaming i Ullensvang heradsstyre 24.06.d.å. Ullensvang heradsstyre slutta seg samrøystes til uttalen til NOU 2002:1 Fortid former framtid, som er utarbeidd av Hardanger kulturråd i samarbeid med dei største kulturinstitusjonane i Hardanger.

Dette til orientering.

Med helsing
Oppvekst- og kulturetaten

Tone Tveito Eidnes
oppvekst- og kultursjef

Solfrid Borge
avd.leiar

Sakshandsamar sin tlf: 53 67 15 74
Sakshandsamar si e-postadr.: tone.tveito.eidnes@ullensvang.kommune.no

Vedlegg: Sak 53/2002

Uttale dagsett 17.06.2002 frå Hardanger kulturråd v/Tone Tveito Eidnes

Ullensvang herad

Sakspapir

SAKSGANG			
Styre, utval, del. vedtaksmynde.	Møtedato	Saksnr	Sakshands.
Heradsstyret	24.06.2002	53/2002	TTEI

Endeleg vedtak i: Heradsstyre	Arkiv: 256	Arkivsaknr
Saksansv.: Tone Tveito Eidnes	Objekt:	2002001307

HØYRING AV NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID - UTFORDRINGAR I EIN NY KULTURMINNEPOLITIKK.

Dokumentliste:

Nr	T	Dok.dato	Avsender/Mottakar	Tittel
1	I	28.02.2002	Det kongelige miljøverndepartement	Høyring av NOU 2002:1 Fortid former framtid - Utfordringar i ein ny kulturminnepolitikk.
2		Notat		Samandrag NOU 2002:1 Fortid former framtid
3		17.06.2002	Hardanger kulturråd v/Tone T. Eidnes	Uttale til NOU 2002:1 Fortid former framtid

Vedlegg: Dok 2 (samandrag) er sendt ut tidlegare, dok 3 som vedlegg

Saksutgreiing:

Eg viser til utsendt samandrag av NOU 2002:1 Fortid former framtid og til vedlagde framlegg til uttale.

Stortinget sette våren 1999 ned eit offentleg utval, kulturminneutvalet, som skulle utreda ein ny kulturminnepolitikk. Bakgrunnen var at stortingsfleirtalet la til grunn at dagens kulturminnepolitikk ikkje er tilstrekkeleg for å sikra vår felles kulturarv.

Kulturminneutvalet har no lagt fram si utredning NOU 2002:1 Fortid former framtid, og høyringsfristen er den 28.juni 2002.

Utredninga er svært omfattande og den tek føre seg dei fleste sidene ved kulturminnevernet. Hardanger kulturråd (HK) har teke initiativ til ei grundig handsaming av utredninga og arrangert eit informasjons- og drøftingsmøte for politikarar og andre interesserte. HK har i samarbeid med Hardanger folkemuseum, Norsk vasskraft- og industristadmuseum og Hardanger fartøyvernsenter utarbeidd ein felles uttale. Denne vert no lagt fram for kommunestyra for handsaming.

Utredninga skisserer ein ny kulturminnepolitikk på fleire område. Viktige endringsframlegg er:

- Det skal opprettast eit kulturminnefond som skal koma i tillegg til dagens støtteordningar. Det er føreslege at fondet skal ha ein årleg avkastning på kr 100 mill.
- Ansvar for forvaltning av kulturminnevernet skal leggast til kommunane.
- Det skal utarbeidast eigne reglar i skatte- og avgiftssystemet som skal fremja satsinga på kulturminnevernet.
- Det skal satsast på kompetansebygging på fleire område, m.a. i grunnskulen.

Vurdering:

Det er svært positivt at det vert teke initiativ til å fornya kulturminnevernspolitikken. Det viser seg at dagens ordningar ikkje alltid fungerer tilfredsstillande og at dagens satsing på kulturminnevernet er for svak. Den største utfordringa i eit aktivt og framtidsretta kulturminnevern er økonomi og faglege ressursar. Utgreiinga viser behovet for å styrka den økonomiske satsinga. Me vil likevel peika på at måla for den fornya kulturminnepolitikken ikkje kan nåast med den avgrensa økonomiske satsinga som utgreiinga legg opp til.

Utvalet gjer framlegg om å desentralisera forvaltningsansvaret for kulturminnevernet til kommunenivået. På mange område kan det vera positivt. Lokal kunnskap og lokalt ansvar vil utløysa lokalt engasjement. Likevel kan dette vera problematisk i enkeltsaker når verneinteresser står opp mot ynskje om utvikling og vekst. Det er og ein føresetnad at kommunane har tilgang på naudsynt kompetanse til å ta på seg eit fagleg ansvar. Det må byggjast opp regional kompetanse på dei største musea og andre kulturminnefaglege miljø. Det er ein føresetnad at rammer, kompetanse og ressursar er avklara før ansvar og mynde vert overført kommunane.

Det vert elles vist til den vedlagde uttalen.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Ullensvang herad sluttar seg til felles uttale om NOU 2002:1 "Fortid former framtid" som er utarbeidd av Hardanger kulturråd i samarbeid med dei største kulturinstitusjoane i Hardanger

24.06.2002 HERADSSTYRET

Rådmannen sitt framlegg vart samrøystes vedteke.

HST-053/02 VEDTAK:

Ullensvang herad sluttar seg til felles uttale om NOU 2002:1 "Fortid former framtid" som er utarbeidd av Hardanger kulturråd i samarbeid med dei største kulturinstitusjoane i Hardanger

Ullensvang herad

28/6-02 J. Bruy

Uttale til NOU 2002:1 Fortid former framtid

Hardanger Kulturråd er oppretta under Hardangerrådet og er eit samarbeidsorgan mellom dei kulturansvarlege i Hardangerkommunane Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal, Kvam, Ulvik og Granvin.

Hardanger Kulturråd har i samarbeid med Norsk Vasskraft- og industristadmuseum, Hardanger folkemuseum og Hardanger fartøyvernssenter utarbeidd fylgjande uttale til NOU 2002:1:

Det er svært positivt at det vert teke initiativ til ei brei og grundig gjennomgang av kulturminnepolitikken i landet med sikte på å utvikla ein ny kulturminnepolitikk. Dagens ordningar viser seg ikkje å fungera tilfredsstillande og den nasjonale satsinga på kulturminnevernet er altfor svak.

Pkt. 1: Mål, strategiar og innsatsområde.

Me sluttar oss til utgreiinga sine mål for ny kulturminnepolitikk. Me vil koma med fylgjande merknad til pkt. 5 "Dei økonomiske rammene står i forhold til oppgåvene":

Den største utfordringa i eit aktivt og framtidsretta kulturminnevern er den økonomiske satsinga og me er glade for at utgreiinga peikar på behovet for å styrka dei offentlege økonomiske verkemidlane. Me vil likevel peika på at målet i pkt. 5 ikkje kan nåast utan ei betydelig større satsing enn det vert lagt opp til i utgreiinga. Me vil peika på Riksantikvaren sin behovsanalyse frå 2001 der prosjekt og oppgåver innan kulturminnevernet i tida 2002-2005 er berekna til å kosta kr 1,9 mrd kroner, dvs. 400-550 mill. kroner pr. år. Dette beløpet må koma i tillegg til dagens ordningar.

Me er einige i at det vert satsa på ulike økonomiske verkemiddel for å fanga opp mangfaldet i kulturminnevernet. I hovudsak skal det offentlege satsa gjennom tre ordningar.

1. Tilskotsordningane gjev staten høve til å styra bruken av ressursar. På bakgrunn av kulturminnefaglege innspel skal staten sjå til at mangfaldet og faglege omsyn vert godt ivaretekne. Staten må ta det særlege ansvaret for freda kulturminne og kulturmiljø. **Det er difor svært viktig å auka dei statlege tilskotsordningane betydelig.**
2. Det er svært positivt at det vert oppretta eit kulturminnefond. Fondet si målsetjing om å stimulera til ulike kulturminnetiltak og aktivitetar regionalt og lokalt, er god. **Satsinga på kulturminnefondet er likevel så altfor svak, fondet bør aukast betydelig ut over den årlege avkastninga som er føreslege til 100 mill pr. år. Avkastningen bør vera minimum kr 400 mill. pr år.**

3. Me ser positivt på at det vert eigne reglar i skatte- og avgiftspolitikken som fremjer satsinga på kulturminnevernet. Dette har særleg stor betydning for private eigarar.

Utgreiinga seier for lite om dei økonomiske utfordringane til drift av ulike kulturminne. Ein del kulturminne vil aldri ha eit inntekspotensiale som kan dekkja drifts- og vedlikehaldskostandene.

Pkt. 2. Korleis leggja til rette for aktiv bruk og ivaretaking av mangfaldet i kulturarven.

Det er positivt at utgreiinga legg sterk vekt på samspelet mellom menneske og kulturminne.

Utgreiinga er for lite tydelig på grunnlaget for dei prioriteringane som må liggja til grunn for ein framtidig bevaringspolitikk.

Desentralisering av mynde til kommunenivået kan føra til auka engasjement og kunnskap på det lokale planet.

Kulturminnearven innan både produksjonslivet, kommunikasjonstilhøva og arbeidsprosessar må få ein meir sentral plass for å skapa forståing for utviklinga av det moderne Norge.

Me saknar ei drøfting av dei immaterielle kulturminna.

Pkt. 3. Kulturminne og kulturmiljø som grunnlag for verdiskaping.

Det er svært viktig å sjå på samspelet mellom kulturminne og verdiskaping. Me viser igjen til pkt. 5 i målsetjinga og peikar på behovet for samsvar mellom dei økonomiske rammene og dei oppgåvene som skal forvaltast. Dei økonomiske verkemidlane må styrkjast slik at grunnlaget for vidare satsing på verdiskaping er realistiske. I dette perspektivet vert vern gjennom bruk viktig.

Pkt. 4. Eigarane og brukarane si rolle og situasjon i kulturminnevernet.

Mange kulturminne forvaltast at private eigarar. Den beste forvaltninga vil ein oppnå når det offentlege og eigarar spelar på lag. Det er positivt at eigarane si rolle er så grundig diskutert i utgreiinga. Igjen vil me peika på pkt. 5 i målsetjinga og hevda at dei økonomiske rammene til eigarane er avgjerande for god forvaltning av kulturminna.

Pkt. 5. Partnerskap og samarbeid

Private og offentlege museum er ressursar i kulturminnevernet. Det er viktig å bevisstgjera behovet for samarbeid mellom frivillige og offentlege instansar.

Pkt. 6. Kompetanseoppbygging og utdanning

- Registeret KUBA må på plass snarast.
- I kulturminnevernet er det objekta som har stått i fokus så langt, ein ny kulturminnepolitikk må leggja meir vekt på dei arbeidsprosessane og teknikkane som trengst for å vedlikehalda og driva dei objekta ein har funne verneverdige. Slik menneskeleg erfaringskunnskap kan vanskeleg rekonstruerast dersom den blir borte, skal den haldast i live må nokon utøva faga og føra kunnskapen vidare til nye generasjonar. Ein viktig del av kompetanseoppbygginga innanfor kulturminnevernet bør omfatta opplæring i og vidareføring av slik handboren

- kunnskap. Å sikra dette kunnskapsmessige mangfaldet har verdi i seg sjølv, samstundes som det er ein føresetnad for ei levande kulturminneformidling.
- Det må byggjast opp regional kompetanse, gjerne knytt til musea eller andre kulturminnefaglege miljø.
 - For å auka bevisstgjeringsomkring kulturminnevernet er skulen si rolle avgjerande. Me er nøgde med dei framlegga som kjem fram i utgreiinga på dette punktet. Her må det arbeidast vidare gjennom utdannings- og forskningsdepartementet.
 - Det er bra å leggja til rette for ulike etter- og vidareutdanningstilbod. Likevel må det satsast sterkare på oppbygging av spisskompetanse og fordyping på hovudfagsnivå. Det er viktig at kompetansekrava ikkje vert senka.

Pkt. 8. Kommuneprosjektet.

Dersom ansvar i større grad enn no skal desentraliserast til kommunane må det vera på fylgjande vilkår:

- Rammer, kompetanse og ressursar må vera avklara før ei evt. overføring av ansvar og mynde til kommunane.
- Det må utarbeidast faglege rettleiarar for arbeidet med kulturminnevernet i kommunane.
- I visse situasjonar kan det oppstå konflikhtar mellom behovet for vekst i kommunane og bevaring av kulturminne. Når konflikhtar på dette området ikkje vert løyste lokalt, må det framleis vera ein kontrollinstans utanom kommunane for å sikra at kulturminnefaglege omsyn vert ivaretekne.
- Det må etablerast utdanningstilbod innan kulturminnevernet snarast. Kommunane må få overført midlar til kompetansebygging og til kjøp av kompetanse frå kulturminnefaglege instansar.
- Det må byggjast opp regional kompetanse gjerne knytt til musea eller andre kulturminnefaglege miljø.
- Det må oppmuntrast til ulike interkommunale ordningar.
- Det lokalpolitiske avsvaret i kulturminneforvaltninga må tydeleggjerast.

Pkt. 9. Særlege merknader frå Hardanger.

Me vil peika på nokre særlege utfordringar for vår region:

Mellomalderkyrkjene:

Ein del kommunar har store utfordringar i å ta vare på kulturminneobjekt frå mellomalderen, særleg gjeld dette mellomalderkyrkjene. Desse har nasjonal verdi og det bør vera eit nasjonalt ansvar å sikra og vedlikehalda desse. Det må utarbeidast statlege ordningar for vedlikehald, gjerne gjennom spesifikke tilskotsordningar.

Bygningsvern:

Hardanger folkemuseum har over fleire år bygt opp ein brei kompetanse innan bygningsvern og restaurering av bygningar og gjenstandar. Museet fungerer i dag som rådgjevar ovafor både kommunane og privatpersonar i heile regionen i kulturminnesaker. Hardanger har på denne måten eit godt grunnlag å byggja vidare på, men det er ein føresetnad at det vert tilført større ressursar dersom museet sine oppgåver vert utvida.

Kulturminnevernet og kulturlandskapet:

Skal kulturminne og kulturmiljø takast vare på, må og kulturlandskapet haldast i hevd. Dette er svært synleg og sentralt i Hardanger der dei no veldrevne gardane er ein vesentleg del av det turistprosjektet vår region er kjent for. Utvikling av kulturlandskapet heng nært saman med rammevilkåra for dagens landbruk. Det er difor viktig å oppretthalda eit småskalalandbruk om ikkje kulturminna skal forsvinna i attgrodde lier.

Ulike tilskotsordningar innan kulturminnevernet og landbruket må samordnast.

Fartøyvern og teknisk industrielle kulturminne:

Sjølv om utgreiinga opererer med ein vid definisjon av kulturminne/kulturmiljø, verkar det likevel som om utvalet har hatt dei klassiske kulturminna i tankane når dei har vist til døme og aktuelle tiltak. Dei spesielle utfordringane ein står ovafor når det gjeld vern av tekniske kulturminne som industrianlegg og kommunikasjonsmidlar, blir i liten grad kommentert. Dei prioriterte teknisk-industrielle kulturminna må få ein mykje meir sentral plass i den nye kulturminnepolitikken.

Det same gjeld dei flytande kulturminna som også har fått liten plass i utgreiinga, dette sjølv om det synest vera brei semje om at dette er ein type objekt som lenge har vore forsømt av det offentlege kulturminnevernet. Å setja i stand, vedlikehalda og driva eit fartøy er svært ressurskrevjande, særleg i dei tilfella der ein legg vekt på å halda ein høg antikvarisk standard. I mange tilfelle vil ikkje inntektene frå driftsopplegget, sjølv i kombinasjon med eigeninnsats, sikra dei naudsynte inntektene. Her er det naudsynt at det offentlege går inn med faste driftstilskot slik det vert føreslege i Riksantikvaren sin fartøyvernplan for perioden 2002.2006. Istandsetjing og drift av eit fartøy føreset ikkje berre økominiske midlar, men at den naudsynte kompetansen er tilgjengeleg. Dette føreset at ein styrkar og sikrar fagmiljø der dei maritime handverka vert heldne i hevd.

Oppsummering:

Når det gjeld kulturminne, er Hardanger på mange måtar eit Norge i miniatyr med stort mangfald og spennvidde. Her er svært mange kulturminne og me er opptekne av å sikra og vidareutvikla desse og finna gode og funksjonelle administrative løysingar for eit godt kulturminnevern.

Det er både grunnlag for og ynskjeleg å utvikla ulike prøveprosjekt og modellar for ein ny nasjonal kulturminnepolitikk i Hardanger.

Kinsarvik, 17.juni 2002

Hardanger kulturråd v/Tone Tveito Eidnes

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep,
0030 Oslo

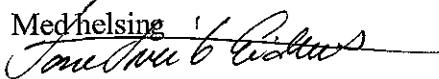
Vedlagd følger høyringsuttale til NOU:2002:1 Fortid former framtid frå

Hardanger kulturråd

Hardanger kulturråd har utarbeidd høyringsuttalen i samarbeid med dei største kulturinstitusjonane i Hardanger, Hardanger folkrmuseum, Hardanger fartøyvernssenter og Norsk vasskraft- og industristadmuseum.

Kinsarvik den 28.06.2002

Med helsing

Tone Tveito Eidnes
Leiar av Hardanger kulturråd